

ПОДІЛЛЯ - КОЛИСКО І ДОЛЕ

Історія краю в художній літературі

*Анотований бібліографічний
покажчик для користувачів-учнів
5-9 класів*

Хмельницький 2022

Поділля – колиско і доле : історія краю в художній літературі : анотований бібліогр. покажчик для користувачів-учнів 5-9 кл. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької облдержадміністрації ; обл. бібліотека для дітей ім. Т.Г.Шевченка. – Хмельницький, 2022. – 10 с.

Матеріал підготувала

Марчук Л.В.

Комп'ютерний набір

***Марчук Л.В.
Богданова О.Г.***

Відповідальна за випуск

Черноус В.Ю.

Дорогі друзі!

Історичний твір – це твір, побудований на історичному сюжеті, який відтворює в художній формі певну епоху або період історії. Історична тема – одна з традиційних та провідних тем в українській літературі. До неї зверталися та звертаються майже всі письменники Хмельниччини. Історію рідного народу, його боротьбу за незалежність, роки голодомору, події Другої світової війни на теренах нашої області змальовано в художніх творах Б.Грищука, В.Горбатюка, Г.Храпача, М.Мачківського та інших письменників краю.

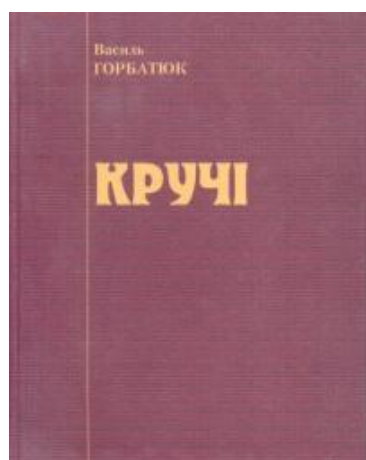
У їх творах історична правда поєднується з правдою художньою, історичний факт – з вимислом, справжні історичні особи – з особами вигаданими. А ще твори художньої літератури наблизять вас до історії, допоможуть прислухатися до минулого, краще зрозуміти та запам'ятати події минувшини.

Завдяки цим книгам ви поповните свої знання з історії та краєзнавства, пізнаєте багато цікавого та корисного про події минулого рідного краю. З творами, вміщеними в даний покажчик, та ще з багатьма іншими, не менш цікавими та захоплюючими, наповненими яскравими образами, ви можете познайомитися у нашій бібліотеці. Тож ми чекаємо на вас, шановні читачі! Приходьте. Вибирайте. Читайте. Відкривайте для себе нові сторінки нашої історії.



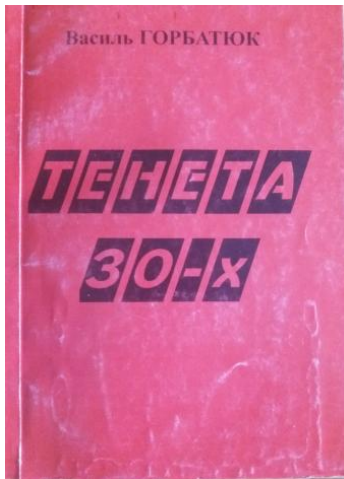
Горбатюк В. **Вигнані з Раю** : художньо-документальний роман / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Друкарня “Рута”, 2019. – 184 с.

В основу нового роману покладено історичні події від ХІХ століття до наших днів, які відбувалися в рідному селі письменника – Гнатівцях Хмельницького району. В головній сюжетній лінії лежить історія сім'ї знищеного комуністичним режимом Броніслава Бжевського, репресії проти польського та українського населення села. Роман має своєрідну мозаїчну будову, яка дає можливість відстежувати розвиток подій у кількох часових вимірах. У 2022 р. Василь Горбатюк за книгу “Вигнані з Раю” став лауреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Василя Юхимовича.



Горбатюк В. **Кручі** : роман-літопис у зводах / В.Горбатюк. – Кам'янець-Подільський : Мошак М.І., 2008. – 568 с.

Події роману відбуваються в українському селі (ймовірно Гнатівці, де народився і виріс автор) на Поділлі. Доля героїв роману складні, драматичні, часто трагічні, пов'язані одним віковичним вузлом, просякнуті потом, слізьми і кров'ю. Сторінки роману органічно переплітаються документальними матеріалами.



Горбатюк В. **Тенета 30-х** : художньо-документ. проза / В.Горбатюк. – Хмельницький, 2003. – 95 с.

До книги подільського письменника В.Горбатюка увійшли оповідання, уривок з роману, нариси про трагічні події в житті подолян, які відбувалися в 30-х роках минулого століття – голодомор та репресії. Письменник веде розповідь художнім словом, мовою архівних документів, спогадами свідків тих важких років.



Горбатюк В. **Ще настане ваша пора** : документ. роман / В.Горбатюк. – Хмельницький : Поліграфіст-2, 2012. – 368 с.

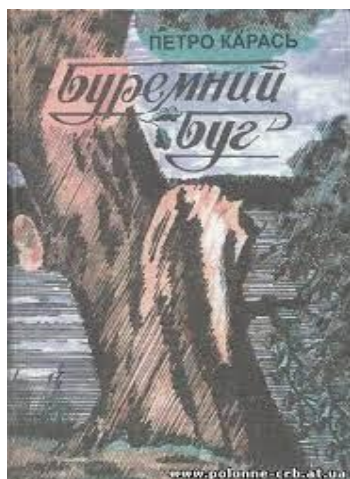
Події документального роману відбуваються на території сучасного Віньковецького району. Юнаки та дівчата з подільського села стали на шлях боротьби за вільну та самостійну державу Україну. Їхній героїзм і трагедії, кохання і втрати, високі мрії і жорстокі покарання складають сюжет роману. Адже роман створений за спогадами учасників і свідків тих подій та за архівними документами.



Гришук Б. А. **Поділля – колиско і доле** : роман / Б.А.Гришук. – Львів : Каменяр, 1988. – 294 с. : ілюстр.

У цьому романі-есе, романі-колажі олюднена, одухотворена історія рідного краю в особах, подіях, документах та в художніх образах. Поряд з авторською уявою тут ми зустрінемо і листи подолян із фашистської неволі, і історичні постаті, і дивакуватого

персонажа Івана Сажотруса, а ще – надзвичайно цікавого оригінала подільської минувшини графа Мархоцького, володаря так званої Миньковецької держави, який ще наприкінці XVIII століття, скріплюючи Актом своїм подаровану кріпакам волю, проголошував, що найвище благо, дароване Творцем – це воля...



Карась П. П. **Буремний Буг** / П.П.Карась. – Хмельницький : Поділля, 2001. – 780 с.

Роман “Буремний Буг” – перший найбільш повний твір про Проскурівське підпілля, яке діяло на території області в роки Другої світової війни. Він побудований на багатьох архівних документах. У роботі над романом письменник використав і свідчення колишніх підпільників.



Кравчук В. І. **Дні непокори** : художньо-документ. роман / В.І.Кравчук. – Хмельницький : Поділля, 1999. – 239 с.

Використавши архівні матеріали, листи, спогади учасників буремних років Другої світової війни, письменник створив надзвичайно цікавий художньо-документальний роман. Мова йде про боротьбу підпільників та партизан Ізяславщини проти фашистських окупантів, їх мужність, стійкість, волю та незламну витримку.



Кравчук В. І. **Пам'ять коренів роду** : вибрані твори / В.І.Кравчук. – Ізяслав, 2009. – 237 с. : ілюстр.

Розмаїтий талант письменника Василя Кравчука. Пише він чудову поезію, прозу для дорослих та дітей, гуморески, загадки, пісні, казки. До книги “Пам'ять коренів роду” відібрано найкращі твори письменника. До розділу “Роздуми на світанку” ввійшли найкращі поезії про рідну батьківську землю, Україну, героїчні подвиги та невтомну працю земляків, про те, що найдорожче серцю поета. Розділ “Нашій малечі на веселий вечір” містить вірші та казки для дітей. До окремих розділів входять байки та гуморески, повісті та драма “Простіть мене, мамо”, в якій змальовано трагічні сторінки в історії краю початку 30-х років минулого століття.



Кравчук В. І. **Третя місячна ніч** : повісті / В.І.Кравчук ; худож. М.І.Ткачук. – Хмельницький : Поділля, 1999. – 265 с.

Кожна повість, включена до даної збірки, побудована на невігаданих життєвих сюжетах. Книга розповідає про період колективізації на Поділлі, воєнні і повоєнні роки, життя старовинного Ізяслава та Ізяславщини. Наприклад, в повісті “Багряні хвилі Горині” письменник зворушливо і щиро розповідає про дітей, які разом з дорослими боролися з німецькими окупантами. Надзвичайно вражаючі, захоплюючі й інші повісті – “Третя місячна ніч”, “Таємниці старого Ізяслава”, “Втеча від погибелі”, які мають цікаві сюжети, спонукають задуматися над історією рідного краю, вчать шанувати людину.



Красуцький М. І. **Репресовані безвинно** : про те, чому немає і не може бути прощення / М.І.Красуцький. – Хмельницький, 1992. – 74 с.

У своїй книзі автор та журналіст Мар'ян Красуцький в художній формі розповідає про страшні злочини, вчинені наприкінці 30-х років минулого століття на Хмельниччині, називає імена подолян, які пройшли крізь жахи репресій. Героїв цих розповідей автор знав особисто, про багатьох дізнався зі сторінок архівних матеріалів.



Мачківський М. А. **Брат і сестра** : повість-діалог з авторськими ремарками / М.А.Мачківський. – Хмельницький : Цюпак, 2013. – 140 с.

Ця книга про всенародний опір чужоземним загарбникам в роки Другої світової війни, про тих, хто поклав своє життя на святий вівтар Перемоги. Хмельничанин Микола Ченаш – один із них. Форма нового твору дещо незвична. Автор бесідує з колишньою підпільницею Марією Ченаш – рідною сестрою незаслужено забутого подолянина – героя Миколи Ченаша, переповідає її спогади про ті буремні роки та подає свої власні ремарки.



Мачківський М. А. **Коріятовичі** : роман-міф / М.А.Мачківський. – Київ : Золоті ворота, 2010. – 324 с.

“Коріятовичі” – новий історичний роман-міф. Чому міф? Тому що автор, змальовуючи події, які відбувалися в Україні за Литовської доби (XVI ст.), використовує не лише історичні свідчення, а й фольклорні джерела, які збагатили сюжет неймовірними, приваблю-

вими, напівфантастичними епізодами.

Головні персонажі твору – князі Коріятовичі, небожі Великого князя Литовського Ольгерда. Саме їм після розгрому татар на Синіх Водах (1362 р.) він передав управління Поділлям. Цікаво та захоплююче автор змальовує життя та діяльність братів – Костянтина, Юрія, Федора, Олександра Коріятовичів, їхнє оточення, розкриває їхні зодчі, ратні та дипломатичні здібності.



Мачківський М. А. **Кунча, XXI** : (сільські нотатки письменника Ч.) : повість-есе / М.А.Мачківський. – Хмельницький : Цюпак, 2012. – 264 с.

“Кунча, XXI” – повість-есе, написана у формі художньо-документальних нотаток. Оповідач – письменник Ч., якого занепокоїла незavidна доля сучасного українського села. Щоб розібратися в причинах занепаду, автор нотаток їде в подільське село Кунча, де знайомиться з місцевим фермерським господарством і його очільником Володимиром Пицюком, який як справжній газда взявся за наведення порядку.



Мачківський М. А. **Пароль – “Проскурів”** : художньо-документ. роман / М.А.Мачківський. – Хмельницький : Поділля, 1997. – 543 с.

Художньо-документальний роман “Пароль – “Проскурів” дає нам змогу познайомитися з невігаданими героями, достовірними фактами, малодоступними документами, які свідчать про багатостраждальну історію нашого краю. Хвилююче та правдиво автор розповідає про Проскурівське антифашистське підпілля, героїчне життя молодих подолян, їх подвиги. Водночас, у творі подаються картини історичного минулого Проскурова, розповіді про видатних осіб, життя яких пов’язане з подільським краєм.



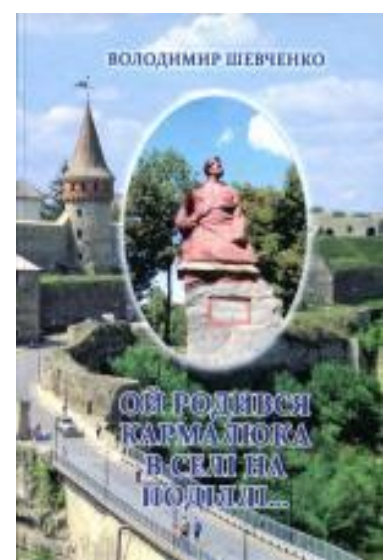
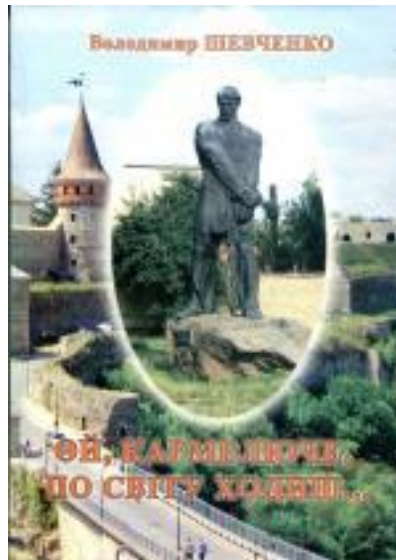
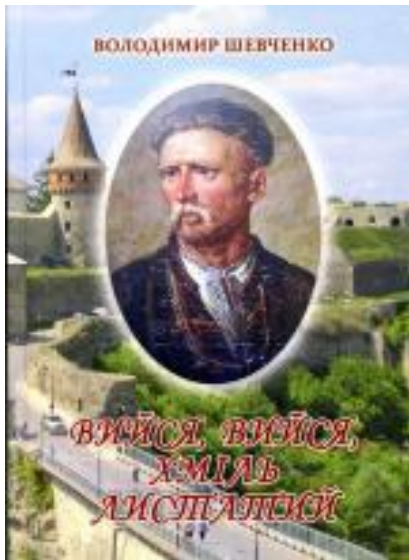
Храпач Г. Я. **Під хрестом** : повість-реквієм / Г.Я.Храпач. – Хмельницький, 1993. – 39 с.

Як зізнається автор, цю повість-реквієм він написав за три доби під враженням від прочитаного у пресі. Дев'ятирічний хлопчик, у якого під час голодомору загинули батьки, залишився із трирічною сестричкою. Згодом і вона померла, і хлопчик поховав її у садку. Ця страшна розповідь і спонукала письменника до написання повісті про голодомор 1932-1933 років. Це один із кращих творів у нашій літературі на тему геноциду. Повість мала розголос у Канаді, Польщі, вийшла друком у Німеччині.



Храпач Г. Я. **Тридзвін і відлуння** : вибрані твори для дітей та юнацтва / Г.Я.Храпач ; упоряд. В.Мацько ; ред. І.Храпач. – Хмельницький : Поліграфіст-2, 2013. – 160 с.

У видавництві “Поліграфіст” вийшла книга подільського письменника Г.Храпача “Тридзвін і відлуння”, до якої увійшли повісті про три історичні періоди минулого: колективізацію (1924-1930 рр.), голодомор в Україні (1932-1933 рр.), Другу світову війну (1941-1945 рр.) та відлуння як наслідок боротьби попередніх поколінь. Кожна сторінка книги – біографічна. Батьків автора було репресовано, пережив Григорій Якович голодомор, брав участь у Другій світовій війні.



Шевченко В. С. **Вийся, вийся, хміль листатий** : дюжина художніх оповідок про Устима Кармалюка / В. С. Шевченко. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2018. – 312 с. : фото.

Шевченко В. С. **Ой, Кармелюче, по світу ходиш...** : роздуми над дослідженнями про Устима Кармалюка – давніми і недавніми / В. С. Шевченко. – 3-є вид., уточн. з дод. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2017. - 292 с. : фото.

Шевченко В. С. **Ой родився Кармалюка в селі на Поділлі** : погляд на художню Кармалюкіану у співставленні з історичною правдою / В. С. Шевченко. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2017. – 248 с. : фото.

Не одне десятиліття наш земляк письменник Володимир Шевченко займався вивченням життя і діяльності незламного подільського бунтаря Устима Кармалюка. Внаслідок цього побачила світ своєрідна трилогія: “Ой, Кармелюче, по світу ходиш...”, “Ой родився Кармалюка в селі на Поділлі...” і “Вийся, вийся, хміль листатий”.

У формі оповідок автор проводить читача тернистою стежиною життя складної і неординарної історичної постаті, відтворює образ незламного подолянина художніми засобами у своєму баченні найближче до історичної правди. Устим

Кармалюк постає людиною несхитної волі, сповненою жадобою помсти багатіям за народні біди, котра безмежно любить свій край, свою сім'ю, співчутливо ставиться до селянського горя і якій дісталася важка трагічна доля.

Трилогія В.С.Шевченка високо оцінена численною читацькою громадськістю, у рецензіях і відгуках визначних українських вчених М.Г.Жулинського (м. Київ), П.П.Брицького (м. Чернівці), Л.В.Баженова (м. Кам'янець-Подільський) та інших.